

Lietuvos Respublikos Vyriausybei
Lietuvos Respublikos Finansų ministerijai

2021-10-12, Vilnius

Dėl: Azartinių lošimų įstatymo Nr. IX-325 5, 8, 8¹, 9, 13 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-643, Loterijų ir lošimų mokesčio įstatymo Nr. IX-326 papildymo 5¹ straipsniu ir 6 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-644

2021-06-29 Seimas pritarė įstatymų projektų Nr. XIVP-643 ir Nr. XIVP-644 (toliau – Įstatymų projektai) pateikimui. 2021-09-21 Seimas pritarė Įstatymų projektams jų svarstymo stadijoje bei nusprendė kreiptis į Specialiųjų tyrimų tarnybą (toliau – STT) su prašymu pateikti antikorupcinio vertinimo išvadą bei į Vyriausybės parengti Išvadą dėl minėtų Įstatymo projektų.

2021-10-05 STT pateikė antikorupcinio vertinimo išvadą Nr. 4-01-7364.

2021-10-01 Finansų ministerija parengė ir teikia išvadoms gauti Vyriausybės nutarimo projektas, kuriame pasiūlė pritarti Įstatymų projektams. 2021 m. spalio 13 d. (trečiadienio) posėdyje yra numatytas Vyriausybės nutarimo projekto svarstymas ir priėmimas.

Lietuvos Respublikos Seimo 2021 m. spalio 14 d. (ketvirtadienio) posėdžių darbotvarkėje yra numatytas Įstatymo projektų priėmimas.

Nacionalinė lošimų ir žaidimų verslo asociacija (toliau – NLŽVA) prašo atsižvelgti į žemiau pateiktus argumentus ir ypač į STT antikorupcinio vertinimo išvadą ir koreguoti Vyriausybės Išvadą, siūlant gražinti Įstatymų projektus tobulinti.

Minėti Įstatymo projektai neatitinka valstybės bei vartotojų interesų, nes:

- (1) Įstatymų projektų siūlomas rinkos formavimo modelis *ipso facto* (savaime) paneigia socialiai atsakingo lošimo viešosios politikos principus, kadangi atsisakymas reikalavimo nuotolinių lošimų organizatoriams turėti įsteigtas ir veikiančias antžeminių lošimų vietas **apsunkins galimybę kontroliuoti tokius azartinių lošimų organizatorius**, susilpnins galimybę įgyvendinti asmens teisę nelošti, susilpnins galimybę sukontroliuoti didžiausią riziką turinčių ir azartiškiausių nuotolinių lošimų pasiūlą, kas padidins jų lemiamas neigiamas socialines pasekmes;
- (2) Nuotolinių lošimų dalis Lietuvos rinkoje, remiantis šių metų pirmojo pusmečio duomenimis, sudarė 91,79 procentų lošimų ir loterijų paslaugų rinkos). Pabrėžtina, kad beveik 70% nuotolinių paslaugų rinkos šiuo metu sudaro lošimų nuotoliniais A kategorijos (neriboto statymo ir neriboto laimėjimo) lošimo automatais teikiamos paslaugos¹. Jei Įstatymo projektai bus priimti, jais bus sukurtos teisinės prielaidos įgyvendinti (realizuoti) tokį azartinių lošimų rinkos modelį, kuriame **dominuos neribotų lošimų didžiausią socialinės rizikos laipsnį turinčios ir azartiškiausios nuotolinių lošimų paslaugos**, prieinamos bet kuriam Lietuvos gyventojui bet kuriuo paros metu;
- (3) Įstatymo projektais faktiškai siekiama padidinti žemesnes pajamas generuojančių antžeminių (tradicinių) B kategorijos automatų salonų ir lažybų punktų operatoriams veiklos sąnaudas (leidimų galiojimo termino nustatymo, licencijų mokesčių padidininimo pagalba), per įėjimo į rinką barjerus (savivaldybių tarybų

¹ Seimo nario S.Jovaišos 2021-09-28 Pasiūlyme dėl Loterijų ir lošimų mokesčio įstatymo Nr. IX-326 1, 6, 8 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 5(1) straipsniu įstatymo projekto Nr. XIVP-644(2) yra *expressis verbis* nurodyta, kad lošimai A ir B kategorijos automatais skiriasi savo rizikos laipsniu ir azartiškumo lygiu. A kategorijos automatuose, priešingai nei B kategorijos, vienkartinis didžiausias laimėjimas nėra ribojamas. Tuo tarpu riboto laimėjimo B kategorijos automatuose didžiausia galima statyti suma yra 0,5 euro, vieno lošimo laimėjimas negali būti daugiau kaip 200 kartų didesnis už statomą sumą. Atsižvelgiant į šių lošimų rūšių skirtumą, įstatymo projekto iniciatoriaus nuomone, vienkartinis mokestis už licencijų išdavimą neturėtų būti vienodas, dėl ko jis pasiūlė už licenciją organizuoti rizikingesnius lošimus A kategorijos lošimų automatais nustatyti didesnę vienkartinį mokestį nei už lošimus B kategorijos lošimų automatais.

sutikimų reikalavimas steigiant B kategorijos automatų salonus ir lažybų punktus)² padaryti šių sektorių veiklą investicijų ir veiklos prasme nesaugia ir ypatingai rizikinga. Pavyzdžiui, reikalavimas gauti savivaldybių tarybų sutikimą šiuo metu taikomas tik lošimo namams (kazino), kur organizuojami neriboto statymo antžeminiai (tradiciniai) didžiausią rizikos laipsnį turintys ir azartiškiausi lošimai, o tokio reikalavimo nustatymas B kategorijos automatų salonams ir lažybų punktams, organizuojantiems ribotus lošimus, **privers šiuo metu jau 10-15 metų veikiančias lošimo organizavimo vietas savo veiklą nutraukti.**

- (4) Didinant šiems ribotų lošimų sektoriams administracinę ir mokestinę naštą Finansų ministerija ir Lošimų priežiūros tarnyba siekia palaidoti (nukanalizuoti) ribotų lošimų sektorius. Mokestinės naštos didinimo pavyzdžiais yra ne tik Įstatymo projektais numatytas licencijos mokesčio didinimas, tačiau taip pat ir Finansų ministerijos 2021-07-28 Loterijų ir lošimų mokesčio įstatymo Nr. IX-326 4, 5 ir 6 straipsnių ir trečiojo skirsnio pavadinimo pakeitimo įstatymo projektas, kuriuo yra **siūloma tradicinių (antžeminių) B kategorijos automatų lošimų organizatoriams nustatyti 5% didesnius mokesčius nei nuotolinių lošimų organizatoriams**³;
- (5) Įstatymo projektai ne tik **suteikia vienai iš socialiai pavojingiausių** (didžiausią rizikos laipsnį turinčių ir azartiškiausių) **lošimų rūšių nepagrįstą pranašumą prieš kitas lošimo rūšis**, bet tuo pat metu, kaip nurodyta aukščiau, antžeminių (tradicinių) lošimų rūšims (t. y. riboto statymo ir laimėjimo B kategorijos automatų sektoriui ir lažybų punktams) įtvirtina teisinio reguliavimo sąlygas per 5 metus išnykti, nes teisinis neapibrėžtumas dėl ilgesnio veiklos laikotarpio reiškia ir automatinio licencijos praradimo perspektyvą⁴. Tokiu būdu sudaromos sąlygos išstumti tradicinius (antžeminius) lošimus iš lošimų paslaugų rinkos, galutinai transformuojant Lietuvos lošimų rinką į nuotolinių lošimų dominuojamą rinką;
- (6) Įstatymų projekto rengėjai nenurodo jokių faktinių duomenų, kuriais remiantis yra tikslinga (būtina) koreguoti dabartinį teisinį reguliavimą antžeminiams (tradiciniams) lošimams. Tam, kad keisti veiklos taisykles (sąlygas) turėtų egzistuoti faktinių aplinkybių visuma, liudijanti būtinybę (neatidėliotinumą) tai daryti, kaip antai, **kriminogeniniai duomenys, viešosios tvarkos pažeidimai**, blogėjanti padėtis B kategorijos automatų salonuose ir lažybų punktuose, lemianti vis didėjančią juose probleminio lošimo augimą, etc. **Tokių faktų nėra.** Todėl yra absoliučiai neaišku (neskaidru), dėl kokių priežasčių yra inicijuoti šie pakeitimai ir ar jų iniciatoriai realiai vadovaujasi viešojo intereso kriterijais;
- (7) Todėl galima teigti, jog Įstatymo projektams yra būdingas selektyvumas (subjektyvumas), išsamumo ir teisinio apibrėžtumo stoka, kas yra korupcinės rizikos veiksniai. Jais yra **tariamai sprendžiamos menamos problemos B kategorijos automatų ir lažybų antžeminiuose** sektoriuose, o **realios problemos loterijų sektoriuje nepastebimos**: pavyzdžiui, loterijų paslaugos teikiamos daugybėje lengvai prieinamų vietų (tiesiai prie kasų, esančių prekybose centruose), tačiau tokių paslaugų teikimui savivaldybių tarybų sutikimo įstatymų leidėjas nenustatė ir neketina tai daryti; loterijų paslaugas gali įsigyti nepilnamečiai (ypatingai momentinės neribotų statymų greitąsias loterijas organizuojamas nuotoliniu būdu, etc.). Sisteminis dvigubų teisėkūros standartų taikymas azartinių lošimų ir loterijų sektoriuose turėtų tapti (būti) antikorporacinio vertinimo dalyku;

² Šiuo metu toks reikalavimas yra nustatytas (taikomas) tik lošimo namų (kazino) operatoriams.

³ Atkreiptinas dėmesys į faktą, kad 5 procentais mažesni mokesčiai nuotolinių lošimų organizatoriams laikotarpyje nuo 2016-01-01 iki 2021-07-01 leido „sutaupyti“, o Valstybei prarasti nuo nuotolinių lažybų (lyginant jas su antžeminėmis) 5,75 mln eurų, o nuo visų nuotolinių lošimų rūšių sumokėtų mokesčių (lyginant su antžeminiais lošimais) - 10.817 mln eurų. Finansų ministerija ir (ar) Lošimų priežiūros tarnyba nepaaiškina, dėl kokių objektyvių priežasčių buvo nustatyti nuotolinių lošimų organizatoriams mažesni mokesčiai ir kodėl jų nesiūloma bent jau suvienodinti su kitų lošimų organizatoriams siūlomais (projektuojamais) naujais mokesčių tarifais.

⁴ Dabartinis azartinių lošimų teisinis reguliavimas (teisės aktų nuostatų visuma) sudarė išskirtines ir nevienodas sąlygas nuotolinių lošimų paslaugas teikiantiems subjektams (juos privilegijuodamas), o taip pat B kategorijos automatų salonų operatoriams (juos diskriminuodamas), dėl ko darytina išvada, kad yra pažeistas Teisės aktų projektų antikorporacinio vertinimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. kovo 12 d. nutarimu Nr. 243, priede „Teisės aktų projektų antikorporacinio vertinimo pažyma“ nustatytas 1-asis kriterijus, reikalaujantis, kad teisės aktai nesudarytų išskirtinių ar nevienodų sąlygų subjektams, su kuriais susijęs teisės aktų įgyvendinimas.

(8) Įstatymo projektai yra chaotiškos (nuoseklumo bei sisteminio požiūrio stokojančios) teisėkūros tipiniai pavyzdžiai, liudijantys atsakingų už lošimų ir loterijų reguliavimą (Finansų ministerijos ir Lošimų priežiūros tarnybos tiesiogiai atsakingų asmenų) korupcinių požymių turintį neveikimą - chronišką vengimą nustatyti aiškius viešosios politikos tikslus ir reguliavimo prioritetus, o reguliavimo sprendinius grįsti reguliariai atliekamų socialiai reprezentatyvių ir mokslškai pagrįstų probleminio ir patologinio lošimo paplitimo duomenimis bei kruopščia šioje rinkoje (jos atskiruose sektoriuose) veikiančių ūkio subjektų veiklos finansinių duomenų jautrumo analize su tikslu išvengti galimų nesąžiningų ir neskaidrių manipuliacijų, nukreiptų prieš atskirus lošimo sektorius ir (ar) juose veiklą vykdančias bendroves. Vertinant istorinėje laiko perspektyvoje **pastarųjų penkerių metų azartinių lošimų teisinis reguliavimas** (teisės aktų nuostatų visuma) **sudarė išskirtines ir nevienodas sąlygas** tiek nuotolinių lošimų paslaugas teikiantiems subjektams (juos privilegijuodamas), tiek - B kategorijos automatų salonų operatoriams (juos diskriminuodamas). Tai sudaro pagrindą teigti, kad Finansų ministerija ir Lošimų priežiūros tarnyba yra atsakinga už teisės aktų ir jų projektų antikorpucinio vertinimo reikalavimų pažeidimą⁵, o šių institucijų veiklos (atsakingų asmenų sprendimų ir (ar) neveikimo požiūriu) atžvilgiu nedelsiant **turi būti inicijuotas antikorpucinis ir parlamentinis tyrimas**.

(9) **2021-10-05 STT antikorpucinio vertinime nurodyti Įstatymo projektų esminiai trūkumai:**

- (i) **Nuotolinių lošimų organizatoriams** Įstatymų projektais **sukuriamos palankesnės, mažesnės administracinę veiklą sukuriančios sąlygos veiklai vykdyti**, nei kitų rūšių – antžeminių – azartinių lošimų organizatoriams, nes gavę licenciją ir leidimą jie galėtų nuotolinių lošimų veiklą vykdyti neterminuotai, be papildomų derinimo procedūrų su Lošimų priežiūros tarnyba ar savivaldybės taryba;
- (ii) Nei aktualioje ar nuo š. m. lapkričio 1 d. įsigaliosiančioje Įstatymo redakcijoje, nei Įstatymų projektų nuostatomis nenumatomas nuotolinio lošimo įrenginių prijungimas prie LAKIS ar įdiegimas kitokių papildomų priemonių, padidinsiančių nuotolinių lošimų pajamų apskaitos skaidrumą bei teisingą šio sektoriaus apmokestinimą. Manytina, kad situacija, kai **papildomi kontrolės mechanizmai numatomi tik daliai tam tikro sektoriaus ūkio subjektų**, yra ydinga ir antikorpuciniu požiūriu, todėl siūlome svarstyti galimybę maksimaliai suvienodinti finansinės atskaitomybės reikalavimus visų rūšių azartinių lošimų organizatoriams, kas ypatingai svarbu, kai šiuo metu svarstoma atsisakyti fiksuoto dydžio lošimų mokesčio ir pereiti prie lošimo organizatorių gaunamų gryųjų pajamų apmokestinimo, nustatant procentinę dalį nuo faktiškai lošėjų statomų sumų ir išmokėtų laimėjimų skirtumo;
- (iii) Įstatymų projektų nuostatose taip pat **nėra numatyta papildomų priemonių siekiant apsaugoti nepilnamečių ir lošti nebenorinčių asmenų interesus nuo žalingo nuotolinių lošimų poveikio**, kuris yra didesnis nei lošiant antžeminiuose lošimo punktuose ir salonuose, nes sukurtos žaidėjo paskyros duomenimis tame pačiame įrenginyje, pavyzdžiui, stacionariame ar nešiojamame kompiuteryje, mobiliojo ryšio telefone, pan. gali pasinaudoti ir asmenys, kuriems tai draudžiama remiantis Įstatymo ir įgyvendinamųjų teisės aktų nuostatomis. Aktualios redakcijos įstatymo nuostatos nustato tik pačių lošėjų atsakomybę, kad jiems suteiktu kodu ir (ar) slaptažodžiu, skirtais prisijungti prie nuotolinio lošimo paskyros, nepasinaudotų tretieji asmenys, numatant, kad nustačius lošėjui suteikto kodo ir (ar) slaptažodžio perdavimo kitiems asmenims faktą, su lošėju tiesiog nutraukiama nuotolinio lošimo sutartis.

Pagarbiai

NLŽVA valdybos narys Vytautas Naudužas

⁵ Tai sudaro pagrindą teigti, kad sistemingai buvo pažeidinėjamos teisės aktų antikorpucinio vertinimo taisyklės (t.y. Teisės aktų projektų antikorpucinio vertinimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. kovo 12 d. nutarimu Nr. 243, priede „Teisės aktų projektų antikorpucinio vertinimo pažyma“ nustatytas 1-asis kriterijus, reikalaujantis, kad teisės aktai nesudarytų išskirtinių ar nevienodų sąlygų subjektams, su kuriais susijęs teisės aktų įgyvendinimas).